

=====

ŠKOLA NARUBY aneb POHLED Z DRUHÉ STRANY

=====

Část 3. – „Devatero řemesel“, ale bez bídy.

=====

Když jsme nastoupili do podniku, čekala nás nástupní praxe. Zatímco manželka se pohybovala po provozních a poloprovodných zkušebnách a laboratořích, já byl vržen do „srdce gumárny“, tedy přímo ke kalandru, tj. ohromnému dvouválcí na míchání kaučukových směsí. Bylo to docela rasovina, udržet na tom při práci nějakých 50-80 kg převracejícího se materiálu, chlapi tam na mne zprvu koukali dost nedůvěřivě, ale když viděli, že mne to nezlomilo, roztáli a bylo to s nimi fajn. Byla to ale práce se sazemi, byli jsme černí od hlavy k patě, měli jsme dokonce v normě vyhrazený podíl pracovní směny na to, abychom se umyli (ale stejně jsme měli černé stíny kolem očí), do závodní jídelny na obědy jsme chodili v jiný čas než ostatní a měli jsme tam vymezený koutek. Saze jsou snad nejdůležitější přísada do kaučukových směsí a zpracovávaly se jich tam stovky tun. Když chlapi přišli na to, že mi matematika nedělá problém, začali mi nosit k řešení školní úlohy svých ratolestí. Mezi valcíři byly zajímavé existence, několik maturanů (mzdy tam byly větší než u ředitele podniku), jeden bývalý odsouzenec k trestu smrti (za pokus o ilegální přechod hranice v padesátých letech se zubním zlatem – byl to zubní technik), jeden civilní zaměstnanec wehrmachtu (sloužil na meteorologické stanici na Špicberkách), hlučínský Čech odvedený ke službě na německé ponorce (Hlučíňáci byli po záboru automaticky občany Velkoněmecké říše) a také jeden šlachovitý mrňavý děda důchodce („přece se nebudu doma otravovat s bábou“).

Doma jsem si vytvořil kroužek klientů k doučování matematiky, tomu jsem se nepřetržitě věnoval od střední školy až do nedávna. (Pak jsem s tím skoncoval, když byla zrušena povinná maturita z matematiky – přece nemohu sabotovat státní úsilí o zblbnutí národa, že? Stačí, když budou umět matematiku Vietnamci, Japonci a Číňané.)

Po válcovně jsem ještě nějaký čas pracoval na výrobě pogumování válců. Obě tyhle profese měly tu výhodu, že už mne pak lid dělný celou dobu mého působení ve fabrice bral jako „svého“. Nakonec jsem se tedy dostal až do technického rozvoje, ale tam se mi moc nelíbilo, bylo mi svěřeno cosi dosti vzdáleného mé profesi chemika a začal jsem se tam poohlížet po něčem příhodnějším. Krátce na to se ale stalo, že jsme jeli s manželkou na podnikový tábor do Bulharska k Varně, kde si podnik platil stálý stanový kemp. A jela tam také skupina učňů s vedoucím a mezi účastníky byla i „dáma“ (velká a nebezpečná soudružka) z personálního oddělení. Jednoho odpoledne se tam jeden učeň, takový typický fracek, choval dost nevhodně, a já ho na místě „zpucoval“, ač mi do toho formálně nic nebylo. Dva dny na to, jsem dostal nabídku od těch zmíněných dvou osob jít pracovat na učňovské středisko. Z formálního hlediska to byl sice krok zpět, ale vyplatil se. Stal jsem se mistrem odborné výchovy. Byli jsme tam dva mistři o.v. a ten starý pan vedoucí, k jehož osobě se zde nebudu raději vyjadřovat. S tím druhým mistrem jsme se ale rychle skamarádili (dokonce mne přivedl ke včelaření), práci jsme si perfektně rozdělili, „starého pána“ jsme dílem ignorovali, dílem vytáčeli k nepřítčetnosti (byl silně zamindrákovaný, neměl žádnou pořádnou kvalifikaci, tak se držel stranické legitimace a milicionářského samopalů, za každým naším výrokem tušil zradu). Chodil tam na „učňák“ za námi také pro rozumy učitel odborných předmětů ze školy. Ale byl to „jen“ nějaký chemik, o gumařině a plastech neznal nic, a autoritu u učňů si udržoval hlavně řevem a nadávkami. Děvčata pro něj byla děvkami, pro kluky měl široký rejstřík hnusných označení, a pořád měl nějaké stížnosti. (Oni ho zase pochopitelně úmyslně vytáčeli). My, mistři, jsme s ním vnitřně nesouhlasili, s učni jsme vycházeli dobře, nastavili

jsme jim pevná nepřekročitelná pravidla, a dá se říci, že jsme se měli rádi. Během mého dvouletého působení na učňáku ale zmíněný taky-kantor zmizel do důchodu a já dostal nabídku jít učit na tu učňovskou školu jako externista.

Souběžně s tím se ovšem stalo, že přišla jedna dívenka, úřednice, s pozvánkou na nějaké odborářské a politické školení a chtěla to podepsat. Já jsem ji s oprsklostí mému mládí vlastní řekl, že takové věci bych mohl přednášet sám, že nikam nejdu. Jenže hned ten den jsem byl předvolán do společného sekretariátu ZO KSČ a ZV ROH. A sakra, průšvih! Bylo období nastupující normalizace a tedy existenčně velmi nebezpečno. S obavami jsem se tam dostavil, byl jsem nasměrován do kanceláře předsedy odborové organizace. A začaly se dít věci netušené.

„Tak jsem soudruhu inženýre slyšel, že nechceš jít na školení, protože bys to mohl sám přednášet. Tohle sice nepotřebujeme, ale byli bychom rádi, kdyby ses mohl zapojit do práce naší komise bezpečnosti práce, její předseda to má teď složitě, byl zvolen poslancem“.

Na to jsem pochopitelně kývl, už z radosti, že nejde o holou existenci. Teď to budu muset dost zkrátit, ale vše nabralo po této linii na obrátkách. Ta komise byl jen takový amatérský slepenec lidí z provozu a já nebyl líný při své čtenářské manii nastudovat hromadu předpisů. Za dva měsíce na to, už jsem byl předsedou té komise já, a jako takový i zvolen do ZV ROH. Na nějaké schůzi předsedů těchto komisí při krajském výboru odborového svazu jsem s čímsi vstoupil do diskuse a rázem jsem kooptován do krajské komise. Tu tvořilo asi 20 vcelku kvalitních zástupců odborářů z podniků chemického, papírenského a polygrafického průmyslu. Komise měla obrovské kontrolní pravomoce a náklady na její činnost a cestování tehdy hradil stát. Za půl roku na to se opět konal jakýsi aktiv předsedů podnikových komisí. V sále bylo asi tři sta lidí a do toho zněly různé formální referáty, čtené od řečnického pultíku a nikdo jim ani nevěnoval valnou pozornost (pamětníci tyto situace jistě znají). Tak do mne jeden z kolegů té krajské komise šťouchl loktem a řekl: „Honzo, jdi tam a něco řekni, tohle není k poslouchání“.

Já: „Neblbni, já nemám nic připraveného“.

On: „To máš jedno, ty to zvládneš“.

Napsal jsem si asi pět hesel na kousek papírku a šel tedy do jámy lvové. Opřel jsem se o pultík a spustil. Z hlavy, bez přípravy. Sál ztuhl, hlavy se otočily ke mně, a poslouchali. A já mlel a mlel - co jsme kde zkontrolovali, na co jsme přišli a co vyšetřili (+ nějaké „pikantnosti“ ze „smrťáků), na co nedbá, co zlého se ještě kde stalo, co by se ještě mělo udělat..... Mělo to nečekaný úspěch, obrovský potlesk. Začali mne zvat na přednášky po celém východočeském kraji. Řečnil jsem párkrát i u soudu, když se projednávaly spory o náhrady škody při pracovních úrazech. Chodil jsem tam z pověření jen jako pozorovatel, ale když soudce při prezenci zjistil, kdo jsem, nakonec mne povolal k výpovědi jako „znalce“ také. Bylo by to na dlouhá povídání. Měl jsem statut krajského inspektora bezpečnosti práce (ROH) a mohl jsem škrtem pera zastavit bez odkladného účinku práci kdekoliv v chemickém či papírenském podniku v kraji. Můj „závazný pokyn“ (to byl oficiální termín) mohl zrušit jen krajský inspektorát bezpečnosti práce, tedy profíci. Nikdy jsem to nepoužil, stačilo pohrozit. Ředitelé podniku věděli, že kdyby mne chtěli ignorovat, inspektorát by jim zařídil vyhazov. Pravomoci odborů ve věcech bezpečnosti práce (a ve věcech sporů o zlepšovací návrhy) byly za „bolševika“ značné.

A ve fabrice? Po dvou letech jsme já i kolega na učňáku skončili, s dědkem to nebylo k životu. Já se vrátil na technický rozvoj k zajímavé práci a s jedním podřízeným kolegou (budoucím ředitelem) jsme se věnovali zavádění nových technologií v oblasti povrchových úprav kovů a nanášení spojovacích roztoků polymerů. (Stal se ze mne žádaný „stříkač spojovacích prostředků“). Současně jsem chodil na učňovskou školu externě učit. V podniku jsem dále „povyšil“ na lektora „závodní školy práce“, protože bylo nutno zaměstnance přicházející bez vyučení „z ulice“ zaškolit a skoro nikdo to nechtěl dělat.

Pak jsem byl poslán na čtyři týdenní turnusy, pořádané ministerstvem průmyslu, do Kralup n. Vlt. , jejichž cílem byla příprava lektorů pro školení středně technických kádrů ve fabrikách. To bylo zajímavé. Žádná politika, ale pedagogika dospělých. Výchozí teze byla“ „Dospělí nemají rádi poučování, ale rádi vyslechnou novinky“. Vyzkoušeli jsme si (tehdy) moderní didaktickou techniku, naučili se zásadám správné tvorby lekcí, vytvářeli jsme výukové transparentní folie pro meotary, přehrávali jsme prakticky různé role všemožných situací, zkrátka samé užitečné věci. Na to jsme pak obhájili vlastními přednáškami před komisí své absolutorium a dostali oficiální lektorský průkaz. Moc jsem ho užil.

Na technickém rozvoji si jeden šéf všiml, že mi čísla nedělají problém a začal mne přeškolovat na ekonoma. Sice jsem se bránil, ale neubráníl. A tak jsme začali tvořit plány rozvoje podniku na deset a dvacet let dopředu. Takhle to zní jako jedna věta, ale když se vědělo, že třeba automobilka plánuje v dalších letech 300 tisíc vozů, takto pro nás znamenalo 1 200 000 silentbloků pod motor za rok. A to znamenalo naplánovat kovové díly, těch už bylo potřeba skoro 2,5 milionu. Ty se musely nějak vyrobit a na to zase musely být připravené vlastní nebo dodavatelské kapacity. Potřebný materiál se počítal v tisících tunách, ty se musely někde sehnat, nakoupit, uskladnit, dovézt ze zahraničí. A to mluvíme jen o jednom druhu výrobku pro jednoho odběratele. A těch bylo mnoho. Od těch plánů se pak odvíjelo rozhodování zda a kolik nových výrobních hal se bude muset postavit. Tak to jen pro ilustraci, že to nebyla žádná sranda. Člověk zvenčí si to asi ani neumí představit, já na to tehdy zprvu koukal taky jako „jojo“, až pak mne to začalo bavit.

Na to mne jednoho dne na dvoře zastavil ředitel podniku, že prý mne už dlouho sleduje, jestli bych si na něj neudělal čas a nepřišel za ním do ředitelny. Čas jsem si pochopitelně udělal :-D. Nabídl mi funkci vedoucího oddělení racionalizace a řízení. To byla zčásti politická móda, hodně se o racionalizaci žvanilo (stejně jako teď o jiných abstraktních pojmech), ale bylo to něco, s čím si nikdo nevěděl moc rady. Na podrobnostech teď nezáleží, ale vymyslel jsem k tomu systém práce a výkaznictví, který zaujal i na generálním ředitelství v Gottwaldově, a okresní stranické orgány tomu sice nerozuměly, ale znělo to vědecky a tak moudře pokyvovaly. Pak jsem nějakou dobu dělal vedoucího sekretariátu nového podnikového ředitele a ještě s jedním kolegou od plánovačů jsme mu připravili diplomovou práci pro Institut řízení - to bylo legální, byli jsme řádně jmenováni do realizačního týmu. Úspěšně jsem páchal takové nepopulárnosti jako organizační řád podniku nebo Komplexní systém řízení jakosti, ZEUMS 1 a 2 (znalci vědí, laici nepochopí) a jezdil to obhajovat pro formu s ředitelem v zádech na generální ředitelství. Externí učitelství jsem opustil a byl posléze přesunut do funkce vedoucího odboru ekonomiky práce. Tam jsem se vyřádl moc, ale to už je zase hodně nad rámec tohoto vyprávění.

Jenže! Kdo bude učit ve škole učně? Všichni ostatní externisté tam pohořeli a zhnuseně odcházeli. A tak se opět ředitel podniku obrátil na mne. Tam šlo o to, že těch učňů bylo tak na jednu skupinu a škola k nim nechtěla držet učitele na plný úvazek. Proto jsem začal znovu učit ve škole externě. A bylo po problémech. Dopadlo to za čas tak, že na škole se změnil ředitel, ten nový, dosavadní zástupce, měl zájem na rozvoji školy (starý to chtěl jen doklepat do důchodu) a nabídl mi plný úvazek. Bylo to těžké rozhodování, měl jsem v podniku slušnou funkci i vydobytý respekt, ale kantořina lákala. Manželka už v té době učila několik let. Tak jsem kývl. Nečekaný problém to ale málem zvrátil. Když si mne pozvali před nástupem na odbor školství KNV k pohovoru, zjistili z papírů, že jsem neslyšící a začali se stavět na zadní. Tenkrát si ředitel školy dost rázně dupnul, že jsem jediný specialista ve východních Čechách s plnou kvalifikací ochotný to učit. Ta bába, co tomu tam velela, typická představitelka socialistické byrokraty, znejistěla, hlavně když zjistila, že se mnou může normálně komunikovat, a zhnuseně řediteli řekla. „Tak si ho tam tedy vem a nechod' si sem pak stěžovat“.

Překročil jsem barikádu a stal jsem se učitelem. Bylo mi 36 let.

(Jednu jedovatou poznámku si neodpustím. Před nedávnem mne tady na FB v diskusi o psech jedna hádavá dáma, která všude byla a všemu rozuměla, a kterou jsem chtěl v poklidu usadit několika latinskými citáty, sdělila, ať se navytahuju s nějakou VŠ, o níž tam ovšem vůbec nebyla zmínka, že ona už od mnoha lidí slyšela, že vysokoškoláci jsou v praxi nepoužitelní. Měla pravdu, také jsem několik takových zažil. Jen nechápu, proč si zamindrákovaní lidé dodávají sebevědomí shazováním druhých. Já si vážím každého, kdo něco umí, ať už je to truhlář, natěrač, zedník, soustružník nebo ošetřovatel lidí či zvířat. Jsou-li to odborníci, vždycky najdeme společnou řeč a já se od nich něco zajímavého dozvím. A ona, jestli to tady čte, třeba se také něco dozví).

=====

Pokračování někdy příště, nebudete-li z těch keců otráveni. Poučení jste dostali, zopakujte si úvodní preambuli u první části.

Kalandr – U podobné obludy jsem vstupoval do života praktického

Některé příspěvky z diskuse:

Stanislav Kroupa

Jo, praxe z provozu a kontakty s "obyčejným" dělným lidem jsou k nezaplacení. Po všech stránkách. I těch lidských

Roman Mórocz

Skvělé, co k tomu dodat. Prostě a jasně napsáno jak být užitečný a prospěšný v jakékoliv době a s čistým štítem.

Martin Václavík

Už teď se těším na pokračování kamaráde! 👍

Kadmium Žluté Střední

Jakožto pár let rovněž fabrička, ti rozumím, taky mám vzpomínky, jen bych je neuměla takhle napsat 😊 Díky 😊

Hanina Lovebirds

Tedy pane Hony, to je překrásné vyprávění. Naprosto Vám rozumím, že jste to lehké neměl, to je mi úplně jasné, obzvláště v té době. V závěru mluvíte o vysokoškolském vzdělání a to je přesně to, co mě šťve i dneska, že si mnoho lidí myslí, že když někdo má "vejšku", je to mistr světa. Já jsem také jen obyčejná zrakově a bohužel s věkem i částečně tělesně postižená ženská s maturitou na ekonomce v r. 1984, takže nic moc a pro dnešek v podstatě nepoužitelná, ale přesto si nemyslím, že vysokoškolák vždycky musí být chytřejší, praktičtější, k životu použitelnější než já! Moc vám děkuji za Váš příspěvek a cítím s Vámi každým coulem.

Anna Čejpová

Hony, to je úžasné vypravování. Úplně mne to vrátilo o desítky let zpátky, když jsem dělala v Mitasce. Snad jsem z toho vašeho vypravování cítila pach gumy a pneumatik, když se pekly. Občas to smrdělo po celém Zahradním Městě. My programátoři jsme od výroby byli zcela odděleni v čist'ounkých kancelářích a počítačových sálech, kde se musely nosit bílé pláště a čisté pantofle, aby se počítače nenakazily. Často jsem cítila stud, že v témž podniku dřou lidi ve špinavém prostředí a horku u pekoucí se gumy. Byla jsem tam přes 20 let, ale občas jsem to přerušovala odskokem na mateřskou nebo na ošetřování dětí. Později, když začala éra PC, teda osobních počítačů, tak jsem se do hal dostala častěji, protože nám občas volali mistři, že je zlobí počítač. Mně to tam docela vonělo. Na školení jsem aspoň 1-2x ročně jezdila taky a ráda, protože jsme se poměrně často museli naučit nějaký nový programovací jazyk. Zato na politická školení ani na schůze jsem nikdy nejezdila ani nechodila, protože přece máma od 3 malých dětí nemůže nikam jezdit, to přece uznáte, soudruzi. A oni to uznali.

Jiří Šafránek

Báječné vyprávění. To je život.